

IDENTIFIKAČNÝ
KÓD
NÁRODA

Kultúra určovala a formovala vývoj ľudskej civilizácie od jej vzniku. Lebo umenie vedelo naznačiť budúcnosť. Bez neho by ľudstvo nebolo tým, čím je. Jeho rozvoj však vždy súvisel s celkovým rozvojom spoločnosti. Touto sériou článkov chceme predstaviť umenie, ktoré je a zostane trvalou súčasťou slovenskej kultúry.

Martin Činovský

Umenie kreativity a fantázie

Každý národ v každej dobe má svoje umelecké osobnosti, ktoré otvárajú nové, nepoznané sféry poznania a vnímania. Sú to výnimoční ľudia, ktorí vedia umelecky vyjadriť, že život je krásny v každom momente. Martin Činovský je v mnohom ojedinelým umelcom, akýmsi satelitom v kultúrnom priestore Slovenska.

Dynamika a neuveriteľne rýchly vývoj v každej spoločenskej oblasti. Taká je charakteristika XXI. storočia. Nepravdepodobná so situáciou spred niekoľkých desaťročí.

Rýchlosť dnešného rozvoja a zdanlivo aj života je neúmerná k postupnosti historického vývoja. Milióny kusov potrebného spotrebného tovaru síce získavajú na kvalite, ale pečať originality, národnej či ľud-

skej osobitosti strácajú. Čoraz viac žijeme lákavý, unifikovaný a monotónny život. Medzi výrobkami vysokej profesionality, bez autorského rukopisu. Bez autenticity. Vo svete, kde mizne identita, začína minora kultúrnych hodnôt vytvorených človekom pre človeka. A originalita, akou sa vyznačuje aj tvorba Martina Činovského. Jeho veľký talent a precíznosť ho privedli k výtvarnému umeniu, ku grafike. Študo-



„Martin Činovský sa narodil 8. marca 1953 v Levoči. V rokoch 1971 – 1977 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, v oddelení knižnej tvorby u profesora Albína Brunovského. Platy ročník a štúdium absolvoval na Ecole Nationale des Arts Décoratifs v Paríži v oddelení grafiky u profesorov Fioriniho a le Heudea /1976/. Po ukončení štúdia si výtvarnú grafickú špecializáciu rozšíril internou umeleckou aspirantúrou v odbore ryteckva poštových známok na VŠVU pod vedením Josefa Herčíka a Albína

Brunovského /1979-1984/. V roku 1982 absolvoval odbornú stáž v štátnej tlačiarňi poštových známok v Périgueux vo Francúzsku. Po skončení štúdia začal pôsobiť najprv ako externý pedagóg v odbore ryteckých techník, od roku 1990 vedie Oddelenie tvorby cenín a ryteckva na Katedre grafiky VŠVU.

Rytecky vytvoril známku roka 1988. Za ďalšie realizácie poštových známok dostal šesťkrát Cenu ministra dopravy, pôšt a telekomunikácií SR. V roku 1999 získal III. Cenu v súťaži o Najkrajšiu známku sveta Grand Prix de l'Exposition WIPA vo Viedni za známku Ľudovít Štúr spolu s autorom výtvarného návrhu Jozefom Balážom. Od roku 1986, keď rytecky realizoval svoju prvú poštovú známku, a od roku 1993, keď vytvoril prvú známku Slovenskej republiky, sa ním zrealizované známky objavujú vo verejných filatelistických anketách na prvých miestach. V roku 2004 mu bol udelený francúzsky rad Rytiera umenia a literatúry.

Je považovaný za zakladateľa slovenskej známkovej tvorby a vo svojej tvorbe sa v súčasnosti zameriava hlavne na poštové a bankové ceniny. Počas svojho pôsobenia ako pedagóg na VŠVU vychoval už viacero následníkov a vyučuje aj na Pedagogickej fakulte UK. Založil tlačiareň špecializovanú na ocelotlač z plochých dosiek.

Samostatne vystavoval na desiatkach samostatných i kolektívnych výstav, doma i v zahraničí. Jeho diela sú súčasťou galerijných i súkromných zbierok v desiatkach krajín sveta. Väčšina filatelii vlastní Martinove očarujúce malé známkové grafické dielka filatelisti na celom svete. A stále putujú ako listové ceniny k rôznym adresátom na planéte.

Okrem intenzívneho pôsobenia v oblasti známkovej tvorby sa venuje aj voľnej a užitočnej grafike, maľbe, knižnej ilustrácii, komponuje hudbu aj hudbu k filmom. Žije a tvorí v Bratislave.





1| Futuristicko – romantický obraz z roku 2004 má názov „Vir v oblohe“. Jemnými lazúrami je v ňom vytvorená plná atmosféra živej oblohy. Krása vzdušného víru, ktorý sa stáva viditeľný až v spojení s oblakmi. Na obraze je detsky nebezpečný. Je hra s papierovými lietadlami detstva.

2| Ďalší z obrazov prezentujúci túžbu človeka po čistote, kráse a vzlietnutí. Diagonálna kompozícia zložená z reálnych farieb prírody a pokojnej, sýtej modrej vedie k diváckemu zážitku plnému dynamiky a energie.

3| Majster Činový vie zaujať každou novou navrhnutou či vytvorenou poštovou známkou. „Vlkolínec“ je doposiaľ jednou z najúspešnejších malých grafických foriem, zberateľsky atraktívnych na celom svete.

kompozícií alebo v obsahovej rovine. Nedeformuje ľudí, predmety, prírodu. Skôr ich stavia do hravých polôh. Jeho diela sa dotýkajú knižnej ilustrácie. Akoby rozohrávali príbehy, ktorých má každá kniha, každý život nadostač. Dominujú im chlapecké, dospelé sny. Krásny vzťah k rodine, predovšetkým k dcére Martinke. „Vymýšľanie nad plným tanierom“ (lito- grafia, 33 x 23,5 cm, 1978), „Nestratené

3



val na bratislavskej Vysokéj škole výtvarných umení u profesora Albína Brunovského. Následne absolvoval študijné pobyty, stáže vo Francúzsku. Jeho voľná grafická tvorba z konca sedemdesiatych a začiatku osemdesiatych rokov XX. storočia predstavovala prevažne lepty malých rozmerov. Na minimálnej ploche vytvoril umelec neopakovateľné cykly venované G. Apollinairovi. Už v nich naznačil svoje ďalšie smerovanie, ktoré ho priviedlo k známkovkej tvorbe. Martinove voľné komorné grafiky sú reflexiami pocitov vnímavej osobnosti, pretvorenými do mysliteľskej, fantazijnej i úsmevnej podoby. Dotýkajú sa surrealizmu, symbolizmu, fantazijného realizmu. Dotýkajú sa úspechov v tom čase medzinárodne expandujúcej slovenskej grafickej školy. Sú však autorsky svojské, iné, originálne. Martin vytvára na čistej ploche čisté, jasné vzťahy. Či už v proporčnosti



4| Kam vedie kamenný „Chodník“ skamenených spomienok? Lazúrová obloha a zem, obe akoby pokryté naftovou škvrnou, vytvárajú priestor pre nádej. Pre slobodu, ktorá však nielen prichádza, ale aj odchádza cez vystrihnutý štvorec zelenej nádeje nebeského nekonečna.



5 „Sonáta“ (2004) je prvým voľným grafickým listom, ktorý umelec vytvoril po desiatkach rokoch, venovaných výlučne slovenskej poštovej známke. Skutočná rarita. Neskôr ju prepracoval do jemnej maliarskej podoby.

6 Obraz je o čase, ktorý prináša množstvo otázok. Prečo leží človek na kameni podporeto kuchynskými nožičkami, prečo je pod kameňom zemeguľa obklopená bleskami, ktoré ľudský organizmus transformuje do modrej dynamiky nádeje a odlieta s ňou cez monumentálny kamenný portál do nekonečna? Odpoveď je len jedna. Umelec to tak chcel, lebo tak cíti budúcnosť ľudstva.

7 Sčítanie svätého Jakuba zo svetoznámeho gotického oltára Majstra Pavla z Levoče je unikátnou autorskou známkou, ktorá patrí medzi zberateľsky a svetovo atraktívne diela slovenskej poštovej známky.

dieťa v prírode“ (litografia, 33 x 23,5 cm, 1978) či „Prvé dúšky za Darwina“ (lept, 27 x 19 cm, 1979) sú názvy grafik, samy osebe pôsobivé a hravé.

V Martinovom diele tiež silnie a rezonuje túžba po voľnosti, po slobodnom lietaní. Objavila sa v grafických listoch „Z výšky ďalej dovidíš“ (litografia, 33 x 23,5 cm, 1978) alebo „Ponad úskalí“ (lept, 16,5 x 9,5 cm, 1979).

V tomto období vytvoril pôvabný a určite ojedinelý, nehovú a jemnosťou bohatý grafický cyklus „Malý princ I – IV“ (lept, 8,5 x 6 cm, 1983). Martinove grafiky sú obľúbené a populárne najmä preto, že sú krásne. Jeho trvalo inšpiratívne umenie kreativity a fantázie je i zostane silnou duševnou hodnotou. Epikou nezačatých a nedopovedaných príbehov. Jemnosťou sna a reality.

Poštová známka je malou grafickou formou. Martin študoval všetko okolo jej vzniku, tvorby i výroby. Vo Francúzsku, v Prahe i počas umeleckej aspirantúry v Bratislave. Iba vďaka dlhoročnému štúdiu a zaujatiu touto hodnotnou reprezentáciou každého štátu dosiahol Martin Činovský najvýznamnejšie postavenie. Ako tvorca. Ako prvý vysokoškolsky vzdelaný rytec poštových známok na Slovensku. Ako zakladateľ tohto oddelenia na VŠVU v Bratislave. Po vzniku samostatnej Slovenskej repub-

R. Donner, Súsošie sv. Martina“, „Alexander Dubček 1921 – 1992“, „Jaskyňa Domica“, „Ochtinská aragonitová jaskyňa“, „Krásy vlasti UNESCO, Spišský hrad i Vlkolíneček“, „Levoča“, portréty na známkach Ľudovíta Štúra, pápeža Jána Pavla II., prezidentov Slovenskej republiky a mnohé ďalšie.

Poštová známka je malé výtvarné kúzdlo. Najmä pri jej ryteckej technike. Na plochu rádovo počítajúcu milimetre treba umiestniť aj niekoľko liniek. Línií, ktoré utvárajú tvar, obsah známky. Rytecká známková



liky opätovne práve vďaka Martinovi Činovskému vkročila staronová slovenská poštová známka medzi niekoľko najlepších na svete. Zaslúžene. Hovorí o tom mnohé celosvetové ceny a uznania. Hodno spomenúť len niekoľko z najkrajších známok medzi najkrajšími, ktoré Martin vytvoril: „Keltská minca Biatec“, „Mohyla M. R. Štefánika, Bradlo“, „G.

technika patrí vo svete k tým najnáročnejším a vo svete sa len niektoré krajiny môžu pyšiť umelcami – tvorcami, ktorí ju ovládajú. A jedným z tých svetových osobností je Martin Činovský. Desaťročia venované výlučne známčkovej tvorbe. Svetové ocenenia. A dnešok. Návrat k voľnej tvorbe. K voľnej grafike. A Martin začal maľovať. Bravúrne, s citli-

7





8

vosťou jemu vlastnou. Každý obraz má snivú, nadreálne reálnu myšlienku. Hlavná idea je divácky zaujímavou témou, ktorá komunikuje a nabáda. Na nový pohľad sveta obrazu, sveta tvorca, ktorý fascinuje. Lazúry dodávajú jeho plátnam

„Stopy“ (olej, 70 x 100 cm, 2004) do budúcnosti. „Džbánik“ (olej, 70 x 50 cm, 2004) a mnohé ďalšie sú snami ľudstva, z ktorých sa každé ráno budí. Aby sa k nim večer opäť vrátilo. V „Sonáte“ (olej, 70 x 50 cm, 2004), ktorú

vytvoril ako malú grafickú formu i ako olej, akoby pripomínal, aj sebe, že je tiež talentovaným hudobným skladateľom a muzikantom, ovládajúcim téměř všetky hudobné nástroje. Desiatky jeho skladieb znejú denne éterom.

Martin je umelec plný originality a jedinečnosti. Tým, čo doposiaľ v slovenskej kultúre vytvoril, sa už dnes radí medzi jej osobnosti. Jeho umelecké dielo je súčasťou Slovenska i sveta. Dennodenne ním obohacuje život ľudí. Preto by sme o ňom mali vedieť čoraz viac. ■

LUBOSLAV MOZA



9

8| Toto je snád' najcharakteristickejši a najkrajší Martinov obraz. Olejomaľba o ľudskej nádeji, ku ktorej sa obraciame chrbtom preto, aby sme ju videli. Komín - nádej zo zbúraného domu, modrá farba vody a oblohy, božský pokoj, detstvo a papierové lodičky, lietadielka. To všetko je v tomto romantickom obraze, kde ľudia letia na jednotku. Ako divé husi na jeseň.

9| Komorný, grafický list majstra Činovského predstavuje dielo z jeho ranej voľnej tvorby. Umelec bol vždy majstrom detailu a veľkým estétom. Jeho reflexie literárnych diel či filozofie všedného dňa vedeli zaujať predovšetkým dostupným, aj keď veľmi zložitým myšlienkovým posolstvom.

Ako postupovať pri konečnej úprave interiéru?

- Zvoľte si vhodné miesto vo Vašom interiéru.
- Zavolajte na číslo:
02/547 89 416
alebo kliknite na :
www.artem.sk
- Vyberte si z množstva skutočne originálnych a hodnotných obrazov.
- Zaveste obraz na vopred zvolené miesto.
- Nechajte ostatných Vám závidieť.

predaj a zapožičiavanie originálnych obrazov, poradenstvo, odborné posudky, výstavy
Prominens sro, Cesta na Červený most 10, Bratislava

